วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 31 ฉบับที่ 1
มกราคม - เมษายน 2566

พื้นที่กับการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนในนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ เรื่อง *ทานตะวัน* ของ ว.วินิจฉัยกุล

Space and the Cultural Politics of Chinese-Thai Identity in V. Vinicchayakul's Ethnic Romance Novel-*Sunflower*

นันท์ภัชอร ภูมิธรรมรัตน์ (Nanphatchaon Phumithammarat)[1]
อารียา หุตินทะ (Areeya Hutinta)[2]

Received: December 12, 2022
Revised: March 29, 2023
Accepted: April 4, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษานวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* ของ ว.วินิจฉัยกุลในประเด็นการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีน โดยอาศัยมโนทัศน์เรื่องพื้นที่ผสานกับขนบนวนิยายโรมานซ์ ผลการศึกษาพบว่านวนิยายให้ความสำคัญแก่ความหมายของบ้านที่มิใช่เพียงฉากท้องเรื่องที่เป็นสถานที่ในฐานะองค์ประกอบบันเทิงคดี บ้านในนวนิยายเรื่องนี้มีความหมายที่ทับซ้อนกันระหว่างสถานที่กับพื้นที่ บ้านเชื่อมโยงกับสถานะทางสังคม ชนชั้น และทุน บ้านจึงเป็นพื้นที่ในการปะทะกันระหว่างอัตลักษณ์ไทยอัตลักษณ์จีนโพ้นทะเล และอัตลักษณ์ไทย-จีนผ่านพัฒนาการของโครงเรื่องและการสร้างตัวละคร อำนาจในการนิยามอัตลักษณ์ยังปรากฏผ่านความขัดแย้งระหว่างพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ส่วนตัวที่หนุนอำนาจของตัวละครเอกในฐานะนายทุนหญิงชาวจีน แม้ตัวละครเอกหญิงชาวจีนจัดเป็นผู้หญิงก้าวหน้าที่ได้ออกไปใช้อำนาจผ่านการทำงานในพื้นที่สาธารณะเพื่อยืนยันอัตลักษณ์ของตนเอง แต่ก็สามารถกลับมาครอบครองพื้นที่ส่วนตัวได้เช่นกัน ลักษณะนี้ถือเป็นการหลอมสร้างอัตลักษณ์ไทย-จีนใหม่ผ่านความเป็นปัจเจกบุคคลและอำนาจเหนือพื้นที่ ความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้คือการนำเสนอแนวทางใหม่ในการศึกษาคนจีนในวรรณกรรมไทย โดยเน้นความซับซ้อนของอัตลักษณ์ไทย-จีนที่อยู่นอกเหนือเรื่องเล่าหลักว่าด้วยเสื่อผืนหมอนใบของผู้ชายจีนแต้จิ๋ว

คำสำคัญ: นวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์, การเมืองวัฒนธรรม, อัตลักษณ์, พื้นที่, จีนโพ้นทะเล

Abstract

This article aims at studying V. Vinicchayakul's ethnic romance novel titled *Thantawan* (*Sunflower*) in terms of the cultural politics of Chinese-Thai identity. The research design is addressed by the spatial conception along with literary conventions of the romance novel. It is found that the house is foregrounded. The house is not merely a physical setting—one of fictional elements. It instead signifies the interplay between place and space. The house is related to social status, class, and capitals. The house is thus a contested space between Thai identity, overseas Chinese identity, and Chinese-Thai identity, going hand in hand with

[1] หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Doctoral Program in Thai, Faculty of Arts, Silpakorn University
[2] ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Thai, Faculty of Arts, Silpakorn University

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

plot development and characterization. The power which determines identity also manifests through the conflict between domestic and public space. Empowering the female protagonist as a Chinese woman capitalist, the two spaces define the female protagonist as a progressive woman who works in the public sphere. Yet she can also own her domestic sphere. This reshapes a Chinese-Thai identity through individuality and the power over certain spaces. The contribution of this research is to propose an alternative approach to the study of Chinese in Thai literature with special reference to the complexity of Chinese-Thai identity beyond the grand narrative of Teochew self-made men.

Keywords: Ethnic Romance Novel, Cultural Politics, Identity, Space, Overseas Chinese

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วยกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา และต่างวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมกัน โดยชาวจีนถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดและมีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ยุคที่ชาวจีนอพยพมายังประเทศไทยจนถึงยุคปัจจุบันที่ชาวจีนมีบทบาทสำคัญในสังคมไทย ธานีวัฒน์ บุญโต (2542) เสนอความคิดเกี่ยวกับภูมิหลังกลุ่มชาวจีนอพยพในสังคมไทยไว้ว่า ชาวจีนเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยแบ่งตามกลุ่มภาษาได้ 6 กลุ่ม คือ ชาวจีนแต้จิ๋ว จีนแคะ จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง จีนฮกเกี้ยน และจีนจากส่วนอื่น ๆ โดยมีภูมิหลังของชาวจีนที่อพยพมายังประเทศไทย คือ เหตุผลด้านภูมิศาสตร์รวมถึงการถูกชักชวนจากชาวจีนกลุ่มเดียวกันที่ได้อพยพมาก่อน ทั้งนี้เมื่อชาวจีนอพยพมายังประเทศไทยและมีความสัมพันธ์กับสังคมไทยทำให้ภาพชาวจีนถูกนำเสนอผ่านตัวบทวรรณกรรมไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวอย่างนวนิยายไทยเรื่องสำคัญ ได้แก่ *จดหมายจากเมืองไทย* (2512) ของโบตั๋น *อยู่กับก๋ง* (2519) ของหยก บูรพา และ *ลอดลายมังกร* (2532) ของประภัสสร เสวิกุล

เมื่อชาวจีนถูกนำเสนอในวรรณกรรมไทยและสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงเกิดงานวิจัยที่ศึกษาภาพชาวจีนในวรรณกรรมไทยและสื่อแขนงต่าง ๆ แต่ไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยใดที่ศึกษาชาวจีนในนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ (ethnic romance novel) ซึ่งจัดเป็นประเภทวรรณกรรมที่ยังไม่ปรากฏชัดในงานวิชาการภาษาไทย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาประเด็นดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของตัวบทนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์กับการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีน

Ramsdell (Ramsdell, 2012, p. 438) อธิบายความหมายของนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ ไว้ว่า *"Romance novels in which the cultural, racial, or ethnic background of one or more of the characters plays a major role in the story and in the protagonists' romantic relationship."* สรุปความได้ว่านวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เป็นนวนิยายที่นำเสนอวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และภูมิหลังของตัวละครเอกต่างชาติพันธุ์ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างตัวละครและโครงเรื่องหลักที่ว่าด้วยความรักความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกต่างชาติพันธุ์

การศึกษาในครั้งนี้นำเสนอให้เห็นความสำคัญของนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ในฐานะพื้นที่ทางวัฒนธรรมหนึ่งที่สร้างขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและนำไปสู่การเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีน โดย Jordan and Weedon อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองวัฒนธรรม (cultural politics) ไว้ว่า

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

> *"Cultural politics fundamentally determine the meanings of social practices and moreover, which groups and individual have power to define these meanings. Cultural politics are also concerned with subjectivity and identity, since culture plays a central role in constituting our sense of ourselves [...]"*
> (Jordan & Weedon, 1995, p. 5)

กล่าวโดยสรุป การเมืองวัฒนธรรม หมายถึง อำนาจที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายและขนานนามการกระทำการต่าง ๆ รวมถึงการนิยามความหมายของอัตลักษณ์เพื่อช่วงชิงพื้นที่ของบุคคลและกลุ่มคนในปริมณฑลทางวัฒนธรรม ซึ่งในบทความเรื่องนี้เป็นการศึกษาการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนในนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์โดยมีมุมมองว่าตัวบทวรรณกรรมประเภทนี้จัดเป็นวัฒนธรรม/พื้นที่ทางวัฒนธรรมหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการนิยามความหมาย ต่อรองอำนาจและช่วงชิงความหมายของอัตลักษณ์ไทย-จีนภายใต้เรื่องราวความรักและความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกนวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* ในฐานะนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เป็นกรณีศึกษามีหลายประการ ประการแรก คือ *ทานตะวัน* ถือเป็นผลงานของ ว.วินิจฉัยกุลซึ่งเป็นนักเขียนชั้นครูที่มีผลงานนวนิยายเป็นจำนวนมากและบางส่วนได้ถูกนำไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ ประการที่ 2 นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* มีการนำเสนอภาพตัวละครเอกที่เป็นเพศหญิงและเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีนต่างจากนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของ ว.วินิจฉัยกุลที่ถูกประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น นวนิยายเรื่อง *ผ้าทอง* หรือนวนิยายเรื่อง *วิมานมะพร้าว* ในนามปากกาแก้วเก้าที่นำเสนอตัวละครเอกเพศหญิงชาวไทยโดยผู้เขียนได้ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพของตัวละครเอกผู้หญิงที่เคยสงวนไว้ให้กับผู้ชาย เช่น ตัวละคร"จุลลา" ในเรื่อง *วิมานมะพร้าว* ที่ประกอบอาชีพวิศวกร หรือ ตัวละคร "อุมา"จากเรื่อง *ผ้าทอง* ที่ได้ออกจากพื้นที่ของวังมาประกอบอาชีพดูแลคอกม้าและดูแลสโมสร (บ่อนการพนัน) ของครอบครัว ประการสุดท้าย นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยายในงานประกวดหนังสือดีเด่นประจำพ.ศ. 2540 และถูกนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ใน พ.ศ. 2540 ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* จึงสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์แสดงให้เห็นอำนาจในการสื่อความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์หญิงชาวจีนภายใต้ขนบของนวนิยายโรมานซ์ที่ไปสัมพันธ์กับอำนาจในพื้นที่เพื่อนำไปสู่การต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์หญิงชาวจีน

นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* (2539) เล่าเรื่องผ่านตัวละครเอกหญิงชาวจีน "หลีส่วงหรือกานติรัตน์" ลูกสาวคนโตของครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกับอาม่าและเป็นผู้บริหารบริษัทอสังหาริมทรัพย์ของครอบครัวกับ "สาริศ" ข้าราชการหนุ่มกลุ่มผู้ดีไทยที่มีบิดาบุญธรรมเป็นนายทหารสัญญาบัตรและมีมารดาบุญธรรมคือ "คุณนายเกยูร" ผู้มีความยึดมั่นในศักดิ์ศรีของกลุ่มผู้ดีไทย เรื่องราวความรักความขัดแย้งของสองตระกูลเกิดขึ้นเมื่อครอบครัวของหลีส่วงได้ออกจากกงสีเดิมในต่างจังหวัดที่มีอากงเป็นผู้นำครอบครัว เนื่องจากบิดาของหลีส่วงต้องการแยกครอบครัวออกมาสร้างเนื้อสร้างตัวด้วยตนเอง โดยมีอาม่าแยกออกมาด้วยเพราะต้องการมาดูแลลูกหลานทำให้อาม่ากับหลีส่วงและน้อง ๆ ได้ย้ายมาอยู่ในกรุงเทพและมาเปิดร้านขายของชำอยู่ตึกแถวที่มีกลุ่มคนจีนแต้จิ๋วอาศัยอยู่ ตึกแถวนี้อยู่ตรงข้ามบ้านคุณนายเกยูรซึ่งเป็นบ้านของครอบครัวตัวละครเอกชาย ครอบครัวของหลีส่วงมักถูกคุณนายเกยูรและคนรับใช้ดูถูกเกี่ยวกับชาติกำเนิดและความเป็นจีนอยู่เสมอ และเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดเรื่องราวคือการที่คุณนายเกยูรเรียกอาม่าไปตำหนิเรื่องความสัมพันธ์ของหลีส่วงกับลูกชายของเธอซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับหลีส่วงอย่างมากและทำให้เธอต้องการแก้แค้นครอบครัวของสาริศ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เมื่อเวลาผ่านไปครอบครัวของหลีส่วงมีฐานะมั่นคงระดับมหาเศรษฐีจากการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ขณะที่ครอบครัวของสาริศมีฐานะไม่มั่นคงเช่นเดิมนับตั้งแต่ผู้เป็นบิดาเสียชีวิตจนในที่สุดถึงขั้นประกาศขายบ้าน หลีส่วงจึงมาเจรจาซื้อบ้านสาริศโดยไม่ได้เปิดเผยตัวตนตั้งแต่แรก เธอต้องการปรับเปลี่ยนบ้านให้เป็นคอนโดมิเนียม แต่สุดท้ายกลับพบว่าตัวเธอและสาริศที่ยังมีความรู้สึกดีต่อกัน คุณนายเกยูรจึงเรียกอาม่าไปตำหนิอีกครั้งและเรียกตำรวจมาจับอาม่าของหลีส่วงซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับหลีส่วงและครอบครัวเป็นอย่างมาก ครอบครัวของหลีส่วงจึงเร่งโครงการทุบบ้านคุณนายเกยูรและสร้างคอนโดมิเนียม ในที่สุดคุณนายเกยูรต้องย้ายไปอยู่คอนโดมิเนียมหลังจากที่ได้ขายบ้านไป แต่อย่างไรก็ตามคุณนายเกยูรก็ยังตามขัดขวางความรักความสัมพันธ์ระหว่างหลีส่วงกับสาริศจนจบเรื่อง

จากการศึกษานวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* แสดงให้เห็นความสำคัญของความหมายบ้านที่จะส่งผลต่อการต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ไทย-จีนภายใต้พื้นที่นวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยที่นำเสนอภาพชาวจีนในวรรณกรรมไทยและพบว่างานวิจัยในอดีตได้กล่าวถึงความสำคัญของทุนจีนที่ส่งผลกับสถานะกลุ่มชาวจีนที่มีสถานะดีขึ้นจากอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของทุนจีนที่ไปสัมพันธ์กับความหมายและความทับซ้อนกันระหว่างสถานที่ (place) กับพื้นที่ (space) ที่ส่งผลต่อการต่อรองอำนาจและช่วงชิงความหมายของกลุ่มชาวจีน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* ในฐานะนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เพื่อทำความเข้าใจอำนาจเบื้องหลังการนิยามความหมายอัตลักษณ์ชาวจีนผ่านตัวบทประเภทนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์และนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างทุนกับการผันสถานที่เป็นพื้นที่ซึ่งส่งผลต่อการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนในนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การทบทวนวรรณกรรม

แนวเรื่อง “สถานที่” กับ “พื้นที่”

Relph อธิบายมโนทัศน์เกี่ยวกับสถานที่ (place) ว่า *“สถานที่เป็นจุดเน้นของประสบการณ์มนุษย์ ความทรงจำ อารมณ์ปรารถนาและอัตลักษณ์ กล่าวคือ สถานที่เป็นการประกอบสร้างทางวาทกรรม (discursive constructions) อันเป็นเป้าหมายของการแสดงออกหรือปลดปล่อยอารมณ์ ทั้งนี้ สถานที่ที่เป็นการประกอบสร้างทางวาทกรรมในที่นี้น่าจะหมายถึงการให้ความหมายแก่สถานที่ในมิติที่สัมพันธ์กับอำนาจและการต่อรองพื้นที่ทางสังคมด้วย”* (Relph, 2002, pp. 906-922 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2553, หน้า 144)

นิยามสถานที่ของ Relph แสดงให้เห็นว่าในความสัมพันธ์ของตัวละครเราไม่สามารถมองสถานที่แยกออกจากความหมายในเชิงพื้นที่ได้ และจากความหมายของสถานที่และพื้นที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งสำคัญประการหนึ่งของความหมายพื้นที่คือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่พาดทับพื้นที่ภายใต้ขอบเขตของสถานที่ ซึ่งแสดงให้เห็นความหมายของสถานที่และพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นนิยามของพื้นที่โดยมีนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ได้นำเสนอไว้ ดังนี้

Barker and Jane อธิบายความหมายของพื้นที่ไว้ว่า “*Space is defined by the relationship between at least two particles. Social space is a dynamic, multitudinous and changing social construction constituted in and through social relations of power.”* (Barker & Jane, 2016, p. 647)

นิยามพื้นที่ของ Barker and Jane แสดงให้เห็นว่าสิ่งสำคัญของความหมายพื้นที่คือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ถูกประกอบสร้างผ่านพื้นที่ โดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของสองสิ่งหรือในที่นี้คือความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ซึ่งมีลักษณะสำคัญเช่นเดียวกับความหมายของ Lefebvre โดย Lefebvre นำเสนอความหมายของพื้นที่ไว้ว่า *“พื้นที่ ไม่ได้เป็นเพียงลักษณะทางภูมิศาสตร์เฉย ๆ (passive geography) รวมทั้งมิได้มีลักษณะ*

เป็นกลางด้วย (neutral) แต่พื้นที่เป็นสมรภูมิแห่งการต่อสู้ของอำนาจต่าง ๆ ในสังคม (site of struggle) พื้นที่จะถูกผลิต (produce) และผลิตซ้ำ (reproduce) ให้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมแบบต่าง ๆ ตามแต่อำนาจของกลุ่มผู้สร้าง" (Lefebvre, 1991 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2557, หน้า 551)

จากแนวคิดพื้นที่ทางสังคม Lefebvre แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภท (ศุภมณฑา สุภานันท์, 2554, หน้า 194-195) ประกอบด้วย

1) พื้นที่เชิงปฏิบัติการ (Spatial Practice or Perceived Space) เป็นพื้นที่ที่สามารถรับรู้ได้ผ่านลักษณะทางกายภาพ จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น หัวมุมถนน ตลาด ศูนย์การค้า พื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่อื่น ๆ จัดเป็นพื้นที่เชิงประจักษ์โดยมีแผนที่หรือมีโครงร่างปรากฏอย่างชัดเจน

2) พื้นที่ทางความคิด (Representations of Space or Conceived Space) เป็นพื้นที่ที่ถูกรับรู้และตีความซึ่งเกิดขึ้นจากจินตนาการที่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่นั้น ๆ ผ่านการประกอบสร้างทางวาทกรรม (Discourse) เกี่ยวกับพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการอธิบายพื้นที่เหล่านั้นโดยแต่ละคนอาจจะมีชุดความรู้ของพื้นที่ที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้

3) พื้นที่จากประสบการณ์ (Spaces of Representation or Lived Space) เป็นพื้นที่ที่ผสมผสานทั้งพื้นที่เชิงปฏิบัติการและพื้นที่ทางความคิด มุมมองทั้งสองเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน พื้นที่มักจะเป็นสิ่งที่ถูกเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้ มีตัวตนชัดเจน สามารถสร้างเป็นแผนที่ บอกได้ว่าอยู่ตรงไหน สามารถวิเคราะห์ อธิบายได้ หรือเป็นพื้นที่เป็นสิ่งปลูกสร้างขึ้นทางความคิด ดังนั้นพื้นที่จากประสบการณ์จึงเป็นการรวมทั้งสองไว้ด้วยกัน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อผู้วิจัยศึกษาความเป็นจีนในตัวบทวรรณกรรมไทยพบว่า นักเขียนส่วนใหญ่มักนำเสนอภาพชาวจีนเป็นโครงเรื่องเดียวกับการรับรู้ความเป็นจีนในประวัติศาสตร์ไทย คือ กลุ่มชาวจีนมักถูกรับรู้ว่าเป็นชาวจีนแต้จิ๋วอพยพมาด้วยเสื่อผืนหมอนใบ มีความกตัญญู ขยันหมั่นเพียร และมัธยัสถ์จนประสบความสำเร็จ ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พึงประสงค์เพราะมีความจงรักภักดีและรู้บุญคุณแผ่นดินไทย ธานีวัฒน์ บุญโต (2542, หน้า 4) นำเสนอความคิดเกี่ยวกับผลงานของหยก บูรพาว่า *"หยก บูรพาเป็นนักเขียนที่สะท้อนชีวิตชาวจีนไว้หลายด้านวรรณกรรมของเขาไม่เพียงแต่สะท้อนชีวิตหากแต่มีสารัตถะอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก เช่น ให้ข้อคิดคติเตือนใจ กำลังใจ เป็นแบบอย่างที่ดีงาม"* ผลงานของหยก บูรพาถือเป็นตัวอย่างภาพเหมารวมของชาวจีนในนวนิยายไทยว่าเป็นกลุ่มชาวจีนที่พึงประสงค์เพราะมีความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทยและมีความต้องการกลืนกลายเป็นไทย

นัทธนัย ประสานนาม (2553, หน้า 129) เสนอว่า *"ประวัติศาสตร์ของจีนพลัดถิ่นหรือจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยที่เป็นกระแสหลัก คือ 'ประวัติศาสตร์ของผู้ชายจีนแต้จิ๋ว' ดังนั้น การเขียนประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจึงแฝงการกดทับหลงลืมทั้งมิติเพศสถานะและชาติพันธุ์"* ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดของนัทธนัยที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์กระแสหลักว่าเป็นประวัติศาสตร์ของผู้ชายชาวจีนแต้จิ๋ว เนื่องจากเมื่อได้ศึกษากลุ่มวรรณกรรมทั้งบันเทิงคดีและสารคดีที่กล่าวถึงชาวจีนในบริบทสังคมไทยพบว่าล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญกับชายชาวจีนแต้จิ๋วทั้งสิ้น งานวิทยานิพนธ์ของเพ็ญนภา หมอนสอาด (2550) เรื่อง ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533 แสดงให้เห็นพลวัตของภาพลักษณ์ชาวจีนในนวนิยายไทยจากภาพลักษณ์เป็น "คนอื่น" ผู้ร้าย ศัตรู กลุ่มผู้มีอิทธิพล "คอมมิวนิสต์" คนไม่มีคุณธรรม มาจนถึงภาพลักษณ์เป็น "จีนสยาม" มีการปรับตัวกลายเป็นไทย ซึ่งภาพลักษณ์ของชาวจีนในงานของเพ็ญนภาถือเป็นภาพเหมารวมที่มีการรับรู้ในสังคมไทย

ต่อมางานสุชาวดี เกษมณี (2555) ศึกษาวรรณกรรมไทยที่สะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทย เป็นการศึกษาอัตลักษณ์จีนในตัวบทวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีและสารคดีช่วง พ.ศ. 2510-2550 ผลการวิจัยพบว่าวรรณกรรมไทยสะท้อนอัตลักษณ์จีน 4 ด้าน คือ ด้านสัมพันธ์ทางครอบครัวและระบบเครือญาติ ด้านภาษาจีน ด้านอุปรากรจีน และด้านประเพณี โดยงานของสุชาวดีถือเป็นการศึกษาอัตลักษณ์ชาวจีนภายใต้แนวคิดปฏิฐานนิยม (positivism) ที่ศึกษาอัตลักษณ์ในมุมมองการสะท้อนความเป็นจริง

งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความเป็นจีนในสังคมไทยมักให้ความสำคัญกับกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋วและอำนาจชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย ซึ่งในที่นี้หมายถึง *“วิธีคิดและแบบแผนปฏิบัติอันมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญ คุณค่า และอภิสิทธิ์แก่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง”* (เสนาะ เจริญพร, 2548, หน้า 299) และพบว่าเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปมาจนถึงในทศวรรษ 2530 ผู้หญิงชาวจีนเริ่มมีบทบาทมากขึ้น *“สถิติรายงานว่าปลายทศวรรษ 2530 มีผู้หญิงทำงานวิชาชีพ และงานด้านเทคนิคมากกว่าผู้ชาย”* (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559, หน้า 289) คริสและผาสุกยังได้กล่าวถึงทศวรรษ 2530-2540 ว่าในช่วงเวลานี้ครอบครัวจีนไทยระดับชั้นนำจะให้โอกาสลูกสาวบางคนรับผิดชอบเป็นผู้บริหารใหญ่ เช่น ชนัตถุ์ ปิยะอุยในเครือโรงแรมดุสิตธานี และศุภลักษณ์ อัมพุช จากกลุ่มเดอะมอลล์ แต่ทว่าภาพหญิงชาวจีนที่ถูกผลิตซ้ำผ่านวรรณกรรมและประดิษฐการทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ยังคงเป็นภาพเหมารวมว่าผู้หญิงชาวจีนส่วนใหญ่ยังอยู่ในสถานะรองภายใต้อำนาจชายเป็นใหญ่ โดยมีตัวอย่างงานศึกษาผู้หญิงชาวจีนในวรรณกรรมไทยตั้งแต่ทศวรรษ 2530 พัชรี วราศรัย (2537) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย งานวิจัยของพัชรีเป็นการศึกษาที่เน้นองค์ประกอบวรรณกรรมและประเด็นสถานภาพทางสังคมระหว่างชายหญิงในครอบครัวจีน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพศชายยังคงมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าเพศหญิง

ต่อมาพบงานวิจัยที่ศึกษาหญิงชาวจีนในวรรณกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะประเด็นมากขึ้น เช่น วิทยานิพนธ์ของกิติยา วิทยาประพัฒน์ (2555) เรื่อง สถานภาพและบทบาทสตรีในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายไทยแนวชีวิตครอบครัวปีพ.ศ. 2538-2546 เป็นการศึกษาบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย ได้แก่ ภูมิหลังทางสังคมทั้งด้านโครงสร้างครอบครัวและการผสมกลมกลืน พัฒนาการของนวนิยายเกี่ยวกับจีนในประเทศไทย แนวการประพันธ์ของผู้เขียน ซึ่งงานของกิติยายังคงเน้นไปที่สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวจีนภายใต้อิทธิพลของอำนาจชายเป็นใหญ่

นอกจากนี้ยังมีงานของ Zarchi (2011) เรื่อง หญิงเชื้อสายจีนในนวนิยายไทย: การต่อรองแห่งอัตลักษณ์ เพศสภาวะและการเปลี่ยนรุ่น เป็นการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานะของผู้หญิงชาวไทยจีน โดยแสดงให้เห็นการเกิดขึ้นของชนชั้นกลางไทยจีนทำให้อัตลักษณ์หญิงจีนเปลี่ยนไปส่งผลให้ลูกสาวได้รับการยอมรับมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับชาวจีนในวรรณกรรมไทย ผู้วิจัยพบว่าแม้จะมีการศึกษาชาวจีนในวรรณกรรมไทยแต่ล้วนเป็นงานวิจัยที่มีฐานคิดอยู่กับแนวคิดวรรณกรรมสะท้อนสังคมเป็นส่วนใหญ่และเป็นงานที่นำเสนอให้เห็นภาพเหมารวมของชาวจีนแต้จิ๋วในวรรณกรรมไทย แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาผู้หญิงชาวจีนในวรรณกรรมไทยแต่ผู้หญิงยังคงถูกนำเสนอให้มีสถานะรอง และยังไม่มีงานวิจัยใดศึกษาผู้หญิงชาวจีนโดยใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับ “พื้นที่” และ “สถานที่” ที่ส่งผลต่อการต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ของผู้หญิงจีนในวรรณกรรมไทย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้นำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่บ้านกับการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนที่ถูกนำเสนอภายใต้พื้นที่นวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ซึ่งส่งผลกับการต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ของผู้หญิงชาวจีน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

วิธีการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทุนกับการผันสถานที่เป็นพื้นที่ซึ่งส่งผลต่อการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนในนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษานวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน*

2. ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

2.1 นิยามและขนบนวนิยายโรมานซ์ของ Regis (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559)

2.2 นิยามและลักษณะของวรรณกรรมประเภทนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Romance) ของ Ramsdell (Ramsdell, 2012)

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาการเมืองวัฒนธรรมของ Jordan and Weedon (Jordan & Weedon, 1995)

2.4 มโนทัศน์เกี่ยวกับ“พื้นที่”ของ Baker and Jane (Barker & Jane, 2016) ร่วมกับนิยามและการจัดประเภทพื้นที่ของ Lefebvre (Lefebvre, 1991 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2557) และศุภมณฑา สุภานันท์ (2554)

2.5 มโนทัศน์เกี่ยวกับ “สถานที่”ของ Relph (Relph, 2002 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2553)

2.6 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในวรรณกรรมไทย

2.7 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาวจีนและสังคมจีนในประเทศไทย

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทตามกรอบแนวคิด

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (description analysis)

ผลการวิจัย

***ทานตะวัน* ในฐานะนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์**

ผู้วิจัยศึกษานิยามนวนิยายโรมานซ์ของ Ramsdell (2012) จากหนังสือ *Romance Fiction: A Guide to the Genre* ร่วมกับขนบนวนิยายโรมานซ์ของ Regis (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559) Regisได้เสนอขนบนวนิยายโรมานซ์ที่มีตัวละครเอกหญิงเป็นศูนย์กลางผ่านองค์ประกอบ 8 ประการ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์นวนิยายเรื่องนี้ด้วยองค์ประกอบ 8 ประการควบคู่กับการอภิปรายร่วมกับประเด็นทางชาติพันธุ์เพื่อทำความเข้าใจวรรณกรรมกลุ่มนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คือ การวาดภาพสังคม (society defined) หมายถึง *“สังคมที่เป็นฉากท้องเรื่องในนวนิยายโรมานซ์มักเป็นสังคมที่บกพร่อง ล้าหลัง หรือศีลธรรมเสื่อมถอย โดยมักกดดันบังคับตัวละครเอกหญิงและชาย”* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 456) ผลการวิจัยพบว่านวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* วาดภาพสังคมในสองช่วงเวลาสลับกัน คือ ช่วงแรกเป็นช่วงเวลาที่ตัวละครเอกหญิงเป็นนักศึกษาซึ่งครอบครัวมาเปิดร้านชำตรงข้ามบ้านตัวละครเอกชาย เป็นช่วงเวลาที่สังคมไทยให้ความสำคัญกับอำนาจจากระบอบข้าราชการไทย โดยครอบครัวตัวละครเอกชายมีบิดาเป็นนายทหารเรือสัญญาบัตรทำให้คุณนายเกยูร

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

มารดาบุญธรรมของตัวละครเอกชายมีความคิดต่อกลุ่มชาวจีนว่าเป็นกลุ่มคนต่ำต้อยด้อยวัฒนธรรมเนื่องจากปัจจัยด้านความต่างทางชาติพันธุ์และความต่างชนชั้นตัวละครเอกหญิงจึงไม่คู่ควรกับลูกชายของตน

การวาดภาพสังคมอีกช่วงหนึ่ง คือ การเล่าเหตุการณ์ในทศวรรษ 2530 เป็นช่วงเวลาที่มีจำนวนชนชั้นกลางมากขึ้นและมีบทบาทสำคัญในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มนายทุนจีนในไทย ซึ่งครอบครัวของตัวละครเอกหญิงเป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จนประสบความสำเร็จเป็นระดับมหาเศรษฐีและเป็นที่รู้จักในสังคม นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นการขยายตัวของสังคมเศรษฐกิจในทศวรรษ 2530 รวมทั้งมุมมองและการดำเนินชีวิตตามระบอบทุนนิยมของครอบครัวตัวละครเอกหญิงซึ่งมีลักษณะเป็นโลกใหม่และเป็นขั้วตรงข้ามกับโลกเก่าของกลุ่มผู้ดีไทยในครอบครัวตัวละครเอกชายที่กำลังค่อย ๆ ล่มสลาย

องค์ประกอบที่ 2 คือ การพบ (meeting) หมายถึง *“การพบกันครั้งแรกระหว่างตัวละครเอกร่องรอยความขัดแย้งมักนำเสนอผ่านองค์ประกอบนี้”* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 456) ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวละครเอกชายและตัวละครเอกหญิงได้พบกันครั้งแรกที่บริเวณตึกแถวซึ่งเป็นที่อยู่ของคนจีนแต้จิ๋วและอยู่ตรงข้ามกับบ้านของตัวละครเอกชาย ในการพบกันครั้งแรกนั้นตัวละครเอกชายไม่ได้ให้ความสำคัญกับตัวละครเอกหญิงชาวจีนมากนัก ซึ่งนวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นความต่างของคนทั้งคู่ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความต่างทางชนชั้นและชาติพันธุ์ ตัวอย่างเช่น ตัวละครเอกหญิงชาวจีนเปิดร้านชำอยู่ตรงข้ามได้พบตัวละครเอกชายที่เพิ่งกลับจากต่างประเทศกำลังเข้าบ้าน ดังข้อความตัวอย่าง *“เด็กสาวเหลียวมองโดยไม่ได้ตั้งใจ แสงโคมเหนือประตูสาดส่องมายังดวงหน้ารูปไข่ ผิวละอาดสีเรื่ออย่างคนที่เพิ่งกลับมาจากประเทศหนาว นัยน์ตาคมลึกมองหล่อนแวบนึงก่อนจะเลื่อนกระจกขึ้นตามเดิม”* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 89)

การพบและมีปฏิสัมพันธ์ครั้งแรกเนื่องจากอาม่าของตัวละครเอกหญิงถูกคุณนายเกยูรมารดาบุญธรรมของตัวละครเอกชายเรียกไปตำหนิที่บ้านซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับตัวละครเอกหญิงและครอบครัว ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า อาม่าในที่นี้เป็นตัวแทนของความเป็นจีนและเป็นบุคคลสำคัญในครอบครัว การที่อาม่าถูกกดขี่ข่มเหงจากครอบครัวตัวละครเอกชายจึงแสดงให้เห็นว่าความต่างทางชาติพันธุ์เป็นสิ่งกีดขวางสำคัญที่ส่งผลกับความรักและความสัมพันธ์ของตัวละครเอกต่างชาติพันธุ์

องค์ประกอบที่ 3 คือ สิ่งกีดขวาง (barrier) หมายถึง *“ความขัดแย้งที่ทำให้ตัวละครเอกลงเอยกันไม่ได้ สิ่งกีดขวางภายนอก คือ สภาพแวดล้อมที่ตัวละครดำรงอยู่ ภาพสังคมที่วาดไว้ตอนต้นเรื่อง สถานะทางเศรษฐกิจ กฎเกณฑ์ทางสังคม ระยะห่างทางภูมิศาสตร์ และสิ่งกีดขวางภายในมาจากทัศนคติ อารมณ์ คุณค่า และความเชื่อที่ต่างฝ่ายต่างยึดถือ”* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 456) สิ่งกีดขวางสำคัญในนวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* คือ ความต่างทางชาติพันธุ์ โดยครอบครัวตัวละครเอกชายมีความคิดเห็นต่อตัวละครเอกหญิงและครอบครัวว่าเป็นกลุ่มชาวจีนที่มีความต่ำต้อยและมีความต่างทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังมีความต่างทางชนชั้นและสถานะทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงชาวจีนและความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ โดยภายหลังเมื่อตัวละครเอกหญิงมีฐานะมั่นคงในระดับมหาเศรษฐีมารดาของตัวละครเอกชายก็ยังไม่ยอมรับ แสดงให้เห็นว่าสิ่งกีดขวางที่เกิดจากความต่างทางชาติพันธุ์ไม่ถูกแก้ไข ดังข้อความตัวอย่าง *“คุณเกยูรก้มศีรษะเนิบๆ บอกตัวเองว่า...อีหมวยคนนี้มันกล้าดีท่าทางมันหนักแน่นกว่าสาริศเสียอีก คงเป็นเพราะมันเคยค้าขาย เคยพบปะผู้คนมาร้อยแปด มันถึงกล้าเดินหน้า ไม่สำรวมอย่างลูกชายเธอ”* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 788)

สืบเนื่องจากนวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* ถูกเขียนขึ้นในปี 2539 เป็นช่วงเวลาที่ชนชั้นกลางในไทยมีจำนวนมากขึ้นโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนในสังคมไทย ความเป็นจีนได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายมากขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ในช่วงเวลานั้น โดยเฉพาะกลุ่มนายทุนจากการประกอบธุรกิจและการสะสมทุน แต่เมื่อผู้วิจัยศึกษานวนิยายเรื่องนี้กลับพบว่า ตัวละครคุณนายเกยูรแม่บุญธรรมที่มีส่วนสำคัญกับชีวิตสาริศตัวละครเอกชายยังคงต่อต้านตัวละครเอกหญิงและครอบครัวจากความต่างทางชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นว่าประเด็นทางชาติพันธุ์ที่มาเกาะเกี่ยวและสนทนากับขนบของนวนิยายโรมานซ์เป็นสิ่งกีดขวางที่ไม่สามารถทำลายได้

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่ 4 ที่เกี่ยวกับประเด็นทางชาติพันธุ์ได้มาสนทนาด้วย ได้แก่ *“ความดึงดูดใจ (attraction) คือ เงื่อนไขที่ทำให้ตัวละครเอกเกาะเกี่ยวกันยาวนานพอที่จะข้ามผ่านสิ่งกีดขวาง ความดึงดูดใจมีที่มาจากส่วนผสมระหว่างความชมชอบทางเพศ มิตรภาพ การมีจุดหมายร่วมกัน ความคาดหวังของสังคม และประเด็นทางเศรษฐกิจ”* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 456) เห็นได้จากในช่วงที่ตัวละครเอกชายกลับมาเจอตัวละครเอกหญิงอีกครั้งและพบว่าตัวละครเอกหญิงมีความต่างกับสมัยก่อนที่ได้พบกัน ดังตัวอย่าง *“หลีส่วงเป็นผู้หญิงฉลาด แล้วที่ผมชอบเขาคือเขายังโยงชีวิตแบบเก่า ๆ กับย่าของเขาได้แนบแน่นดีมากทำให้ครึ่งหนึ่งเขาเป็นคนรุ่นใหม่ แต่อีกครึ่งหนึ่งเขาก็ยังไม่ทิ้งความสัมพันธ์โยงใยกับคนรุ่นเก่า แม่อรคิดมั้ยครับมันทำให้เขาสุขุมกว่าที่จะมองไปข้างหน้าอย่างเดียว”* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 534)

บทตัดตอนข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สำหรับตัวละครเอกชายนั้นแม้ตัวละครเอกหญิงชาวจีนจะกลายเป็นกลุ่มนายทุนแต่ประเด็นทางชาติพันธุ์ของความเป็นจีนก็ยังถูกกล่าวถึงผ่านความผูกพันระหว่างตัวละครเอกหญิงกับอาม่าที่ยังยึดโยงกับอัตลักษณ์จีนอย่างเข้มข้น เช่น การใช้ภาษาจีนในการสื่อสารระหว่างอาม่ากับหลาน การเข้าไปอยู่ในพื้นที่ของอาม่าที่มีการจัดตกแต่งแสดงถึงอัตลักษณ์จีนและการพาอาม่ากลับไปอยู่ในบ้านหลังเก่าและใช้ชีวิตแบบยุคก่อนที่ตัวละครเอกหญิงชาวจีนจะมีฐานะมั่นคงเป็นระดับมหาเศรษฐี พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลต่อความดึงดูดใจให้ตัวละครเอกชายมีต่อตัวละครเอกหญิง

องค์ประกอบที่ 5 คือ การเผยความรู้สึก (declaration) *“เป็นตัวหมายของการพังทลายของสิ่งกีดขวางในเรื่องที่มีตัวละครเอกหญิงเป็นศูนย์กลาง การเผยความรู้สึกมักจะอยู่ปลายเรื่องหลังจากการเลือกคู่ โดยอาจแยกกันระหว่างตัวละครเอกหญิงชาย”* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 456-457) การเผยความรู้สึกในนวนิยายเรื่องนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ตัวละครเอกหญิงได้ไปพบกับคุณนายเกยูรมารดาของตัวละครเอกชายและทำให้รับรู้ว่าคุณนายเกยูรไม่สามารถรับเธอได้ แต่ถึงกระนั้นตัวละครเอกชายก็เลือกกลับมาหาตัวละครเอกหญิงอีกครั้งและยืนยันความรักของตนเองที่มีต่อตัวละครเอกหญิงชาวจีน

องค์ประกอบที่ 6 คือ การตายเป็นพิธี (point of ritual death) *หมายถึง “ตัวหมายของช่วงเวลาที่เรื่องเล่าคลายปมขัดแย้งที่วาดหวังดูเหมือนเป็นไปไม่ได้ และสิ่งกีดขวางในเรื่องแข็งแรงเกินกว่าจะข้ามไปเป็นจังหวะสุดท้ายของเรื่องที่สร้างวิกฤตอันโศกเศร้าสูงสุดก่อนจะคลี่คลาย ตัวละครเอกหญิงมักเป็นเป้าของการตายเป็นพิธี”* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 457) เหตุการณ์ที่จัดเป็น “การตายเป็นพิธี”และแสดงให้เห็นประเด็นชาติพันธุ์ที่เข้าไปสนทนากับขนบของนวนิยายโรมานซ์คือ เหตุการณ์ที่ตัวละครเอกหญิงได้นัดพบกับคุณนายเกยูรมารดาของตัวละครเอกชายในตอนท้ายเรื่องซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าประเด็นชาติพันธุ์เป็นสิ่งกีดขวางสำคัญในความรักระหว่างตัวละครเอกไทย-จีนและไม่สามารถถูกทำลายได้แม้ตัวละครเอกหญิงจะมีฐานะมั่นคงเป็นระดับมหาเศรษฐีแล้วก็ตามแต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวตัวละครเอกชาย

สุดท้ายแม้ตัวละครเอกหญิงชาวจีนจะเลือกคืนแหวนและคืนสาริศให้กับคุณนายเกยูรมารดาบุญธรรม ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ดีไทย แต่ตัวละครเอกชายตัดสินใจนำแหวนดังกล่าวกลับมามอบให้ตัวละครเอกหญิงอีกครั้งนำไปสู่องค์ประกอบที่ 7 คือ การระลึกได้ (recognition) ในนวนิยายโรมานซ์ตัวละครเอกหญิงคือ *“ศูนย์กลางฉากที่แสดงการระลึกได้ หากสิ่งกีดขวางอยู่ภายนอกสิ่งนั้นจะถูกขจัดไปหรือสูญสิ้นความสำคัญ*

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ในเรื่องที่สิ่งกีดขวางอยู่ภายในตัวละครเอกหญิงจะตระหนักรู้จิตใจตัวเองดีขึ้น" (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 457) ดังตัวอย่างเช่น *"คุณอย่าทำให้ฉันลำบากใจมากกว่านี้เลยค่ะ..... ไม่ง่ายนักหรอกที่คนไม่เคยแพ้อย่างฉันจะต้องยอมรับว่าตัวเองแพ้"* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 806) และตัวละครเอกชายได้กล่าวว่า*"แต่ก็คงไม่ยากเท่าคนที่ไม่เคยชนะอย่างผมจะต้องชนะให้ได้"* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 807)

การที่ตัวละครเอกชายนำแหวนมามอบให้กับตัวละครเอกหญิงอีกครั้งในพื้นที่ของตัวละครเอกหญิง ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าสามารถนำไปสู่องค์ประกอบที่ 8 ของนวนิยายโรมานซ์ คือ การสมรักสมรส (betrothal) *"เป็นฉากที่ร้องขอและตอบรับการสมรส หากการร้องขอและตอบรับแยกขาดจากกันเป็นสองตอน นวนิยายจะเน้นการเผชิญหน้ากับสิ่งกีดขวางภายในที่ทำให้กระบวนการทั้งสองถูกแยกจากกัน"* (Regis, 2003 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2559, หน้า 457)

ผลการวิเคราะห์ *ทานตะวัน* ในฐานะนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์อธิบายให้เห็นว่านวนิยายเรื่องนี้จัดเป็นนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เนื่องจากมีการกล่าวถึงความรักและความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์เป็นโครงเรื่องหลักรวมถึงแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของตัวบทวรรณกรรมกลุ่มนี้คือการสนทนากันระหว่างขนบของนวนิยายโรมานซ์ผ่านองค์ประกอบทั้ง 8 ประการกับประเด็นทางชาติพันธุ์ ซึ่งในที่นี้คือประเด็นทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาวจีน โดยความต่างระหว่างชาติพันธุ์ถือเป็นสิ่งกีดขวางที่เป็นอุปสรรคสำคัญในความรักและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกต่างชาติพันธุ์

2. การเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนผ่านพื้นที่

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ให้เห็นว่าภายใต้พื้นที่นวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* นำเสนอความสำคัญของ 'บ้าน' รวมทั้งเสนอปฏิสัมพันธ์ของตัวละครภายในพื้นที่ระหว่างชาติพันธุ์อันจะนำไปสู่การต่อรองอำนาจภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์อย่างไร ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 บ้าน: ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่และพื้นที่กับอัตลักษณ์ไทย-จีน

นิยามสถานที่ของ Relph (Relph, 2002 อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2553) แสดงให้เห็นความหมายของสถานที่ที่สัมพันธ์กับความหมายพื้นที่ โดยการศึกษาสถานที่ในครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาเพียงแค่สถานที่ในฐานะฉากแสดงการกระทำการของตัวละครเท่านั้น แต่ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่กับพื้นที่ โดยแสดงให้เห็นการผันสถานที่ไปเป็นพื้นที่ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายใต้การปฏิสัมพันธ์ของตัวละครต่างชาติพันธุ์ และนำไปสู่การต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ไทย-จีนของตัวละครเอกหญิงชาวจีน จากความหมายพื้นที่ของ Barker and Jane แสดงให้เห็นว่าสิ่งสำคัญประการหนึ่งของพื้นที่ คือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างของสองสิ่ง ในที่นี้คือความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนสองชาติพันธุ์ คือไทยและจีนที่มาปฏิสัมพันธ์กันภายในขอบเขตของสถานที่ซึ่งแสดงให้เห็นความหมายของพื้นที่และสถานที่มีความสัมพันธ์กัน

นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* กล่าวถึงความหมายของบ้านในยุคหนึ่งตามทัศนะของกลุ่มผู้ดีไทย เป็นการกล่าวถึงบ้านในฐานะพื้นที่ทางสังคมที่มาจากความต่างทางชาติพันธุ์และชนชั้น พื้นที่บ้านของกลุ่มผู้ดีไทยที่เป็นคฤหาสน์เป็นพื้นที่สงวนและจะให้คนกลุ่มเดียวกันเข้าไปในบ้านเท่านั้น โดยมีตัวอย่างมุมมองของตัวละครเอกหญิงที่มีต่อบ้านที่เป็นคฤหาสน์ของกลุ่มผู้ดีไทย ดังนี้ *"บ้านของเขาเป็นบ้านใหญ่โตกว่าบ้านของหล่อนสักสิบเท่าได้ เท่าที่หล่อนเคยเห็นแวบ ๆ ตอนประตูเปิดและปิดแต่ละครั้ง ดูเป็นบ้านที่โอ่อ่ามีสง่าราศีแบบบ้านผู้ดีรุ่นเก่า แต่ถ้อยคำและแววตาของเด็กหนุ่มแสดงว่าเขาไม่มีความสุขที่จะอยู่ในบ้านสวยหลังนี้"* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 107)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

บทตัดตอนข้างต้นแสดงให้เห็นมุมมองของตัวละครเอกหญิงชาวจีนที่มีต่อบ้านของกลุ่มผู้ดีไทยที่มาจากความต่างทางชาติพันธุ์และชนชั้น และการที่เธอกล่าวว่าเธอเห็นบ้านหลังนี้เฉพาะเวลาเปิดปิดแสดงให้เห็นการใช้อำนาจของกลุ่มผู้ดีไทยในตัวบ้านที่ไม่เปิดให้บุคคลภายนอกโดยเฉพาะกลุ่มชาวจีนที่อาศัยอยู่ตึกแถวตรงข้ามเข้าไป เหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของตัวละครเอกชายหญิงคือ ตอนที่อาม่าถูกตำรวจแจ้งจับข้อหาบุกรุก แสดงให้เห็นการใช้อำนาจผ่านพื้นที่บ้านของกลุ่มผู้ดีไทยในการขีดพรมแดนให้ตัวละครจีนเมื่อคุณนายเกยูรไม่พอใจที่รู้ว่าหลานสาวสานสัมพันธ์กับลูกชาย ดังตัวอย่าง *“บ้านตรงข้ามนี่แหละ คุณนายเจ้าของบ้านแกเกิดเป็นอะไรยังไงฉันก็ไม่เห็น รู้แต่ว่าแกให้ตำรวจป้อมปากซอยมาจับไป หาว่าอาซิ้มบุกรุกเข้าไปในบ้านแก”* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 620)

ตัวอย่างข้างต้นนอกจากแสดงให้เห็นการใช้อำนาจในพื้นที่บ้านของกลุ่มผู้ดีไทยต่อกลุ่มชาวจีนแล้วคุณนายเกยูรยังมอบความเป็นอื่นที่ต่ำต้อยและแตกต่างให้กับอัตลักษณ์จีน โดยในครั้งแรกที่อาม่าถูกเรียกไปที่บ้านคุณนายเกยูรเพื่อตักเตือนเรื่องความไม่เหมาะสมที่หลานสาวอาม่ามาสานสัมพันธ์กับลูกชายของเธอ และเหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ครั้งที่ 2 ภายหลังจากที่ตัวละครเอกชายหญิงสานสัมพันธ์กันแล้วแต่คุณนายเกยูรยังคงไม่ยอมรับซึ่งเป็นสิ่งกีดขวางสำคัญตามองค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์แสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาวจีนเป็นกลุ่มที่ถูกทำให้ด้อยกว่าเนื่องจากความต่างทางชาติพันธุ์และชนชั้น กลุ่มผู้ดีไทยจึงสามารถใช้อำนาจรังแกและปรักปรำได้ผ่านพื้นที่บ้านของตนเอง

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นการใช้อำนาจผ่านพื้นที่ภายในบ้านซึ่งเกี่ยวพันกับความต่างระหว่างชาติพันธุ์และชนชั้นคือ การสร้างความหมาย “บ้านตึกแถว” ของกลุ่มคนจีนให้มีความด้อยวัฒนธรรมต่างจากกลุ่มผู้ดีชาวไทย เป็นชาวบ้านที่ไร้เกียรติไร้ศักดิ์ศรี

> *“ไอ้พวกตึกแถวนี่แหละ มักง่าย สะเพร่า มันมาโยนทิ้งให้พ้นหน้าบ้านมัน” เธอนึกสรุปพลางมองตึกแถวเล็ก ๆ ไม่กี่ห้องฟากตรงข้ามหน้าบ้านเธอด้วยความขุ่นใจ บางห้องก็เปิดประตูเหล็กหน้าร้านแล้ว เจ้าของห้องออกมาทำอะไรง่วนอยู่บนลานซีเมนต์หน้าร้าน บางร้านก็ยังปิดอยู่หรือเปิดเพียงครึ่งเดียว คนที่อยู่อาศัยตรงนั้นล้วนแต่อยู่กันมานานนับสิบปี แต่ไม่เคยมีการโอภาปราศรัยระหว่างคุณเกยูรกับคนเหล่านั้น*
>
> (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 181)

“บ้านตึกแถว” กับครอบครัวตัวละครเอกหญิงชาวจีนและกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋วที่อยู่ในบ้านดังกล่าวแสดงความหมายของพื้นที่ประเภทที่ 3 ตามแนวคิดของ Lefebvre ที่มีความต่างกับกลุ่มผู้ดีไทยที่อยู่ในคฤหาสน์ตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพของบ้านที่ต่างกันจนถึงมุมมองเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาวจีนที่มีความต่างทางชาติพันธุ์ซึ่งส่งผลถึงความต่างวัฒนธรรม มีความมักง่าย สะเพร่า ไม่มีความรู้และแสดงถึงการขาดการอบรมซึ่งตัวละครกลุ่มผู้ดีไทยไม่ควรจะไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

ตลอดเรื่องจะเห็นว่าตัวละครคุณนายเกยูรซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ดีไทยไม่เคยไปมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่อยู่อาศัยในบ้านตึกแถว รวมทั้งไม่คิดแม้จะจดจำชื่อของตัวละครเอกหญิงชาวจีนและครอบครัว มีเพียงการส่งแม่บ้านคนสนิทไปซื้อของที่ร้านขายของชำของตัวละครเอกหญิง การให้แม่บ้านคนสนิทไปซื้อของกับบ้านตัวละครเอกหญิงมีนัยยะหนึ่งก็คือ แม่บ้านมีสถานะที่ต่ำกว่าคุณนายเกยูรจึงเหมาะสมที่จะเป็นคนสื่อสารกับคนในตึกแถวซึ่งเป็นคนระดับเดียวกัน ตัวบทนวนิยายแสดงให้เห็นว่าตัวละครแม่บ้านมักใช้คำเรียกตัวละครเอกหญิงและครอบครัวอย่างดูถูกเสมอ เช่น*“ม่วย เอาขนมปังสองแผ่น” หล่อนพูดไม่มีหางเสียง ฟังเป็นการออกคำสั่งตามความเคยชิน และกำชับแถมท้ายประโยคด้วยความเคยชินอีกนั่นแหละว่า “ทาเนยหนา ๆ หน่อย คราวที่แล้วทา*

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

บางนิดเดียวแล้วขนมปังอย่าให้แข็งหล่ะ ไม่งั้นนะฉันไม่ให้สตางค์" (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 109-110) หรือมีคำเรียกร้านค้าของครอบครัวตัวละครเอกหญิงว่า ร้านเจ๊ก เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของสถานที่และพื้นที่กับอัตลักษณ์ไทย-จีนที่ถูกนำเสนอผ่านตัวบทนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* ในช่วงเวลาหนึ่งที่กลุ่มผู้ดีไทยมีอำนาจ บ้านที่เป็นคฤหาสน์ของกลุ่มผู้ดีไทยจะถูกกันไว้เป็นพื้นที่หวงห้ามที่กลุ่มชาวจีนไม่ควรเข้าไปปฏิสัมพันธ์ด้วย รวมทั้งมีการใช้อำนาจผ่านพื้นที่บ้านและให้ความหมายที่กดให้เป็นอื่นและต่ำต้อยกับที่อยู่อาศัยและกลุ่มตัวละครเอกหญิงชาวจีน แสดงให้เห็นความหมายที่ทับซ้อนกันของสถานที่และพื้นที่ ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของชนชั้นและชาติพันธุ์ทำให้ตัวละครเอกหญิงชาวจีนและครอบครัวถูกผลักให้เป็นอื่นจากการอยู่ภายในตึกแถวที่มีนัยยะถึงความต่างทางชาติพันธุ์ ความต่างชนชั้น และด้อยวัฒนธรรม โดยในหัวข้อถัดไปจะนำเสนอให้เห็นการต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ตนเองผ่านพื้นที่และความหมายของบ้านที่มีความเปลี่ยนแปลงเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป

2.2 นายทุนหญิงจีนกับการยืนยันตัวตนและต่อรองอำนาจผ่านพื้นที่

เมื่อเวลาผ่านมาจนถึงทศวรรษ 2530 ครอบครัวของตัวละครเอกชายประสบปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้มีฐานะไม่มั่นคงเช่นเดิมหลังจากบิดาที่เป็นนายทหารสัญญาบัตรเสียชีวิตลง ต่างจากครอบครัวของตัวละครเอกหญิงที่มีฐานะในระดับมหาเศรษฐี โดยในช่วงเวลานี้ "บ้าน" ถูกให้ความหมายใหม่ที่แตกต่างกันในแต่ละชาติพันธุ์และเป็นช่วงที่ตัวละครเอกหญิงและครอบครัวได้กลับมาแก้แค้นครอบครัวตัวละครเอกชายผ่านการใช้อำนาจที่มาจากทุนภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่และพื้นที่ จากหัวข้อที่ผ่านมาบ้านของกลุ่มผู้ดีไทยสื่อความหมายถึงอำนาจและความมั่นคงที่เกิดจากตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการไทยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังนั้นเมื่อบิดาหมดอำนาจและเสียชีวิตทำให้ความมั่นคงของบ้านสูญสลายไปด้วย ลักษณะดังกล่าวปรากฏในความทรุดโทรมของตัวบ้านและถูกปิดตาย ขณะที่น้องสาวของหลีส่วงอาศัยอำนาจจากการสะสมทุนของนายทุนจีนที่มีการขยายตัวในบริบทสังคมไทยเข้ามาวิพากษ์วิจารณ์ครอบครัวคุณนายเกยูรผ่านบ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

> *โลกภายนอกหมุนไปถึงยุคโลกาภิวัตน์แล้ว แต่บ้านนี้ดูเหมือนจะหยุดนิ่งอยู่ในยุคสมัย.... สมัยไหนดีนะ ....สมัยที่ยังตัดเสื้อแพง ๆ กันอยู่กับช่างตัดเสื้อปากคลองตลาดน่ะซิ "โอย! จะบ้าตาย!" ขอให้พี่ใหญ่ซื้อบ้านนี้ให้สำเร็จเร็ว ๆ เถอะ แล้วทุบบ้านทิ้งซะให้หมดซาก ทำคอนโดมิเนียมอยู่กับพี่วันชาติให้เท่กว่าเดิมสักร้อยเท่า เผื่อว่าการทุบบ้านนี้ทิ้งจะเท่ากับทุบความเชยและความแคบเหล่านี้ให้หมดสิ้นไปด้วย*
>
> (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 493)

การปิดตายของบ้านตัวละครเอกชายมีความต่างกับบ้านของตัวละครเอกหญิงชาวจีน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มนายทุนจีนกำลังเฟื่องฟู บ้านของตัวละครเอกหญิงจีนถูกนำเสนอในลักษณะของเพนเฮ้าส์ที่มีความหรูหราอยู่ใจกลางเมืองอยู่ในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของความทันสมัยมีความสะดวกกับการติดต่อธุรกิจและมีการให้คุณค่าของกลุ่มคนที่มาจากความสำเร็จในการประกอบธุรกิจที่ถูกวัดด้วยมูลค่าทางการเงิน ต่างกับการให้คุณค่าศักดิ์ศรีและการสืบทอดอำนาจจากมุมมองของกลุ่มผู้ดีไทยที่ยังผูกติดอยู่กับอำนาจที่เกิดจากระบบข้าราชการไทย

นอกจากนี้จากลักษณะบ้านของตัวละครเอกหญิงที่เปลี่ยนไปจากตึกแถวมาสู่เพนเฮ้าส์แสดงให้เห็นการเลื่อนสถานะทางสังคมของครอบครัวตัวละครเอกหญิงชาวจีนจากการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็น

ธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายบ้านและที่ดิน รวมทั้งการมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในเครือ แสดงให้เห็นอัตลักษณ์นายทุนจีนที่สัมพันธ์กับความหมายของสถานที่และพื้นที่ การทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของตัวละครเอกหญิงชาวจีนถูกเชื่อมโยงความเป็นสถานที่ให้อยู่ภายในความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในกรอบชาติพันธุ์ กล่าวคือ การทำธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ของกลุ่มชาวจีนที่อยู่ภายใต้อำนาจที่เกิดจากการสะสมทุนเพื่อไปต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ไทย-จีนผ่านการใช้อำนาจซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ โดยการไปติดต่อขอซื้อบ้านของเธอถือเป็นความชอบธรรมในการเข้าครอบครองพื้นที่ทรุดโทรมของกลุ่มผู้ดีไทยและแปลงสภาพเป็นคอนโดมิเนียม

การเข้าครอบครองบ้านไม่ได้ครอบครองเพียงพื้นที่เท่านั้นแต่ยังใช้อำนาจจากทุนครอบครองและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ดีไทยให้เปลี่ยนแปลงไป เพราะท้ายเรื่องจะเห็นว่าบ้านของตัวละครเอกชายถูกทุบทิ้งและเขาพร้อมกับมารดาจึงต้องย้ายไปอยู่คอนโดมิเนียม บ้านที่ถูกทุบทิ้งก็ถูกเปลี่ยนเป็นคอนโดมิเนียมและสำนักงานเพื่อต่อยอดความมั่นคงของกลุ่มนายทุนจีน แสดงให้เห็นว่าการติดต่อซื้อบ้านของตัวละครเอกชายบ้านในที่นี้เป็นภาพของสถานที่ตามลักษณะทางกายภาพ แต่กลายมาเป็นสัญญะของการสื่อความหมายในเชิงพื้นที่ถึงที่อยู่ อำนาจและความมั่นคงของกลุ่มผู้ดีไทยซึ่งถูกแทนที่ด้วยการต่อรองอำนาจของตัวละครเอกหญิงชาวจีนผ่านความสัมพันธ์ระหว่างทุนกับพื้นที่

> *ห้องรับแขกเป็นห้องใหญ่ กินเนื้อที่เกือบจะครึ่งหนึ่งของตัวบ้านชั้นล่าง ผนังตกแต่งด้วยวอลล์เปเปอร์สีเหลืองอ่อนตัดกับบัวและขอบล่างของห้องซึ่งเป็นไม้สีเข้มเกือบดำ เครื่องเรือนทุกชิ้นเห็นได้ชัดว่าเป็นของเก่าแก่ ขัดแต่งและลงน้ำมันเสียใหม่เป็นสีไม้โอ๊กน้ำตาลแก่เกือบดำทุกชิ้นบุด้วยเบาะสีครีมลายเหลืองอ่อนกลมกลืนกับลายวอลล์เปเปอร์ มุมห้องตั้งแกรนด์เปียโนเก่าแก่ซึ่งดูแลเช็ดถูสะอาดเอี่ยมวางรูปถ่ายเก่าแก่หลายใบในกรอบเงินสลักบนหลังเปียโนตัวนั้น บนผนังด้านตรงข้ามกับประตูซึ่งแขกทุกคนจะมองเห็นทันทีที่ย่างเข้ามา คือภาพสีน้ำมันค่อนข้างเก่าเป็นภาพเต็มตัวของชายหญิงวัยกลางคน ฝ่ายชายในเครื่องแบบเต็มยศของทหารเรือยศพลเรือเอก และฝ่ายหญิงในชุดไทยบรมพิมานนั่งอยู่บนเก้าอี้แบบ ‘หลุยส์’ ซึ่งนิยมกันเฟื่องฟูในสมัยยี่สิบกว่าปีก่อน*
>
> (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 8)

บทตัดตอนข้างต้นกล่าวถึงบ้านของตัวละครเอกชายในวันที่กลายเป็นบ้านที่เก่าแก่ ทรุดโทรมและเป็นบ้านที่มีการจัดตกแต่งไม่เข้ากับสมัยนิยม เช่น การใช้เฟอร์นิเจอร์และการเลือกสีในการตกแต่งที่เน้นความเก่าแก่และทรุดโทรมของตัวบ้านจัดเป็นลักษณะความหมายพื้นที่ของ Lefebvre ประเภทที่ 1 ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายของสถานที่ที่สามารถรับรู้ได้ผ่านประสาทสัมผัส และในความหมายพื้นที่ประเภทที่ 2 คือ การบรรยายผ่านสายตาของตัวละครเอกหญิงชาวจีนในวันที่เธอสวมอัตลักษณ์ความเป็นนายทุนหญิงจีนที่มีอำนาจจากการสะสมทุนและการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เข้ามาซื้อบ้านหลังนี้เพื่อต่อยอดทางธุรกิจ โดยการใช้อำนาจทุนต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ไทย-จีนผ่านความต้องการซื้อบ้านจัดเป็นความหมายพื้นที่ในประเภทที่ 3 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมของการสร้างภาพนั้น การซื้อบ้านและทุบเพื่อสร้างคอนโดมิเนียมให้มีความร่วมสมัยถือเป็นการกระทำเพื่อต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ไทย-จีนของหญิงชาวจีน และนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมของการสร้างภาพบ้านว่าภายใต้ความหมายของบ้านในฐานะสถานที่ก็มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มนายทุนจีนที่ซ้อนทับอยู่ในเชิงพื้นที่ เนื่องจากการเข้าครอบครองพื้นที่ของตัวละครเอกหญิงชาวจีนมิได้ครอบครองแค่พื้นที่บ้าน แต่หมายรวมถึงความชอบธรรมในการครอบครองและจัดการอัตลักษณ์กลุ่มผู้ดีไทยที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกเชื่อมโยงกับตัวบ้าน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เมื่อเชื่อมโยงกลับไปที่ขนบของนวนิยายโรมานซ์ ผู้วิจัยพบว่าเมื่อตัวละครเอกหญิงชาวจีนเข้าครอบครองพื้นที่ที่เป็นของกลุ่มผู้ดีไทยด้วยอำนาจทุน ตัวละครเอกชายกลับกลายเป็นบุคคลที่ไร้อำนาจและเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองโลกในที่นี้คือระหว่างคุณนายเกยูรและตัวละครเอกหญิง โดยในตอนสุดท้ายที่ตัวละครเอกชายกลับไปหาตัวละครเอกหญิง ซึ่งคาดว่าจะไปสู่การสมรักสมรสนั้นก็เกิดขึ้นภายในพื้นที่ของตัวละครเอกหญิงที่เพนเฮ้าส์

ในหัวข้อถัดไปผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นการรุกเข้าไปยังพื้นที่สาธารณะของตัวละครเอกหญิงชาวจีน และการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นจีนผ่านพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะของของตัวละครเอกหญิงชาวจีน ซึ่งในที่นี้แสดงให้เห็นถึงการหลอมสร้างอัตลักษณ์ไทย-จีนใหม่ โดยเป็นลักษณะของความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้นผ่านการสร้างครอบครัวเดี่ยวภายใต้พื้นที่บ้านเพนเฮ้าส์ แสดงให้เห็นอิทธิพลจากบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อผู้หญิงเริ่มมีอำนาจและมีบทบาทมากขึ้นจึงสามารถหลอมสร้างอัตลักษณ์ของหญิงชาวจีนขึ้นมาได้ใหม่ผ่านการครอบครองพื้นที่ของตนเอง

2.3 พื้นที่สาธารณะ-พื้นที่ส่วนตัวกับตัวละครเอกหญิงชาวจีน

นอกจากปัจจัยด้านชาติพันธุ์และชนชั้นที่ส่งผลกับการนิยามความหมาย ต่อรองและช่วงชิงอำนาจผ่านการใช้พื้นที่แล้วนั้น นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* แสดงให้เห็นการแบ่งพื้นที่จากปัจจัยด้านเพศสถานะซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกับการยืนยันอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงชาวจีน จากการแบ่งพื้นที่กับความสัมพันธ์ระหว่างเพศสถานะแสดงให้เห็นว่า พื้นที่บ้านโดยเฉพาะในบ้านของกลุ่มชาวจีนมักถูกตีกรอบให้เป็นพื้นที่ของผู้หญิง นวนิยายเรื่องนี้แสดงการแบ่งพื้นที่ที่ต่างกันของผู้หญิงชาวจีน 2 รุ่น ได้แก่ รุ่นอาม่าและรุ่นหลีส่วง โดยรุ่นอาม่าแสดงให้เห็นการแบ่งพื้นที่ของผู้หญิงให้อยู่ในบ้าน และผู้หญิงที่มีอำนาจในบ้านจะเป็นภรรยาเอก ส่งผลให้ลูกชายที่เกิดจากภรรยาเอกได้รับสิทธิ์ในการดูแลกงสีต่อจากบิดา แสดงให้เห็นว่าในรุ่นอาม่าผู้หญิงยังตกอยู่ใต้อำนาจชายเป็นใหญ่และยังติดอยู่กับพื้นที่ภายในบ้านที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว ทั้งนี้ผู้ชายซึ่งอยู่ในสถานะผู้นำครอบครัวจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับปัญหาภายในบ้าน แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงชาวจีนในยุคเก่าที่ยังคงปฏิบัติตัวตามกรอบจารีตที่ครอบงำชีวิตตามบรรพบุรุษ แม้ภายหลังอาม่าจะออกจากกงสีของอากงเพื่อมาดูแลครอบครัวหลีส่วง แต่ผู้วิจัยพบว่าตัวอาม่าไม่สามารถหลุดจากอำนาจชายเป็นใหญ่ได้เพราะยังคงกลับไปช่วยดูแลปรนนิบัติอากงเป็นครั้งคราว

มาถึงรุ่นหลีส่วงมีความน่าสนใจในประเด็นพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว คือ ตัวละครเอกหญิงชาวจีนอย่างหลีส่วงจัดเป็นผู้หญิงหัวก้าวหน้าที่ได้ออกไปใช้อำนาจผ่านการทำงานในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชาย แต่เมื่อศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นนี้อย่างลึกซึ้งจะพบว่า ตัวละครหญิงชาวจีนออกไปยืนยันอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อกลับมาครอบครองพื้นที่ส่วนตัวในบ้านด้วยเช่นกัน โดยพื้นที่มีส่วนสำคัญกับความรักและความสัมพันธ์ของตัวละครเอกต่างชาติพันธุ์ตามขนบของนวนิยายโรมานซ์

นอกจากนี้ยังมีประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายในบ้านกับงานบ้านของผู้หญิงชาวจีนตามที่มีการยึดถือมาได้ถูกลดความสำคัญลงเมื่อตัวละครเอกหญิงชาวจีนก้าวเข้ามาสู่โลกทุนนิยม เนื่องจากตัวละครเอกหญิงอยู่ในสถานะนักธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบงานนอกบ้าน งานบ้านจึงถูกทำให้กลายเป็นหน้าที่รับผิดชอบของคนรับใช้ ซึ่งส่งผลต่ออัตลักษณ์หญิงชาวจีนมีความเปลี่ยนแปลงเป็นผู้หญิงก้าวหน้าที่ไม่ได้ถูกยึดโยงกับบทบาทของเมีย แม่ และลูกสาวตามที่มีการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้หญิงในครอบครัวจีน และจากการศึกษานวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* จะพบว่าเมื่อหลีส่วงออกไปสู่พื้นที่นอกบ้าน แต่การที่เธอเป็นผู้ดูแลอาม่าและพื้นที่ความเป็นจีนของอาม่าแสดงให้เห็นความประนีประนอมของหลีส่วงในการนิยามอัตลักษณ์ไทย-จีนของตนเอง ส่งผลให้เธอมี

ความเป็นพลเมืองที่ยืดหยุ่นทั้งในฐานะหญิงชาวจีนและฐานะนักธุรกิจหญิงที่ต้องติดต่อสื่อสารกับคนหลายกลุ่มในสังคม ซึ่งเธอได้เลือกนำเสนออัตลักษณ์นายทุนหญิงจีนภายใต้พื้นที่สาธารณะที่มีการติดต่อประสานงานกับคนหลายกลุ่ม แต่เลือกนำเสนออัตลักษณ์หญิงชาวจีนในพื้นที่ส่วนตัวในระหว่างที่อยู่บ้านกับอาม่า โดยมีตัวอย่างพื้นที่ของอาม่าที่ถือว่าเป็นพื้นที่ความเป็นจีน ดังนี้ *"เครื่องเรือนในห้องนั้นเป็นแบบจีน ประกอบด้วยชุดมุกเข้ากันทั้งชุด ผ้าคลุมเตียงไหมไทยสีกลีบบัวคลุมอยู่เรียบร้อยบนเตียงใหญ่ฝังมุกเป็นลวดลายดอกไม้สีชมพูอมฟ้า ภาพเขียนเจ้าแม่กวนอิมบนผืนผ้าไหมสีครีม ฝีมือจิตรกรจากแผ่นดินใหญ่ใส่กรอบตรึงตระหง่านอยู่บนผนัง..."* (ว.วินิจฉัยกุล, 2539, หน้า 33)

ตัวอย่างพื้นที่ความเป็นจีนและการที่เธอเป็นผู้ดูแลอาม่ากลับกลายเป็นความดึงดูดใจตามขนบของนวนิยายโรมานซ์เพราะตัวละครเอกชายมีความดึงดูดใจต่อตัวเธอเพราะเธอสามารถรักษาอัตลักษณ์จีนและสวมทับอัตลักษณ์ความเป็นนายทุนได้พร้อมกัน แสดงให้เห็นว่าเธอสามารถใช้อำนาจทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวจากความยืดหยุ่นในอัตลักษณ์จีนของตัวเธอ

จากการศึกษาในหัวข้อพื้นที่กับอัตลักษณ์ผู้หญิงชาวจีนแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับชาติพันธุ์และเพศสถานะ โดยการศึกษานวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* แสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของหญิงชาวจีนที่มีความสัมพันธ์กับการแบ่งพื้นที่ 2 รุ่น รุ่นอาม่าแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงชาวจีนกับพื้นที่ส่วนตัวภายในบ้านและการรับผิดชอบงานบ้าน ซึ่งต่างกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงชาวจีนกับการแบ่งพื้นที่ในรุ่นของตัวละครเอกหญิงเพราะแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจจากสถานะทางเศรษฐกิจของตัวละครเอกหญิงในบริบทของพื้นที่สาธารณะของผู้ชายเพื่อต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ตนเองจากการเป็นนายทุนจีน แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้เธอครอบครองได้ทั้งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว เพราะท้ายที่สุดจะเห็นว่าตัวละครเอกชายเลือกที่จะมาอยู่กับตัวละครเอกหญิงในพื้นที่เพนเฮ้าส์ของตัวละครเอกหญิงชาวจีน ซึ่งแสดงให้เห็นการยอมรับการใช้อำนาจของตัวละครเอกหญิงในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว

อภิปรายผล

นวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* จัดเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการนำเสนอความหมายการต่อรองและช่วงชิงความหมายของอัตลักษณ์ไทย-จีนผ่านมโนทัศน์เกี่ยวกับ "สถานที่" และ "พื้นที่" ซึ่งแสดงให้เห็นการใช้อำนาจผ่านพื้นที่บ้านของกลุ่มผู้ดีไทย และการต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ไทย-จีนของหญิงชาวจีนผ่านอำนาจทุนที่สัมพันธ์กับพื้นที่ โดยเมื่อศึกษานวนิยายเรื่องนี้ด้วยมโนทัศน์เกี่ยวกับ "สถานที่" และ "พื้นที่" พบว่ามีการให้ความสำคัญกับ 'บ้าน' มากกว่าเป็นเพียงแค่ฉากสถานที่ในฐานะองค์ประกอบบันเทิงคดี โดยบ้านในนวนิยายเรื่องนี้มีความทับซ้อนกันของความหมายของบ้านทั้งในความเป็นสถานที่ พื้นที่ รวมทั้งแสดงให้เห็นการผันความหมายของสถานที่ไปเป็นพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจผ่านพื้นที่บ้านที่ไปสัมพันธ์กับทุนซึ่งส่งผลกับการต่อรองอำนาจและยืนยันอัตลักษณ์ของกลุ่มชาวจีน

ผลวิจัยครั้งนี้ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เรื่องผู้หญิงชาวจีนในวรรณกรรมไทยทศวรรษ 2530 เนื่องจากในบริบทสังคมไทยช่วงเวลานี้แม้ผู้หญิงจะมีบทบาทมากขึ้นในสังคม แต่ที่ผ่านมาเมื่อมีการศึกษาชาวจีนในวรรณกรรมไทยมักจะให้ความสำคัญกับชายชาวจีนและประวัติศาสตร์การอพยพของชายชาวจีนแต้จิ๋วเป็นสำคัญ โดยเฉพาะที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยเรื่องสำคัญในทศวรรษเดียวกัน เช่น *ลอดลอยมังกร* ของ ประภัสสร เสวิกุล แต่เมื่อผู้วิจัยศึกษาการเมืองวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ไทย-จีนในนวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* ผ่านมโนทัศน์เกี่ยวกับ "สถานที่" และ "พื้นที่" ในบทความเรื่องนี้จะเห็นว่ามีการนำเสนออัตลักษณ์หญิงชาวจีนที่มีความเป็นผู้หญิงก้าวหน้ามีการหลอมสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่โดยเป็นอัตลักษณ์ไทย-จีนเพื่อยืนยันอัตลักษณ์ของตนเองโดย

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

อาศัยความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ซึ่งมิได้ยึดโยงกับครอบครัวหรือประวัติศาสตร์การอพยพของครอบครัวชาวจีนแต้จิ๋ว รวมทั้งมิได้ยึดโยงกับบทบาทความเป็นเมีย แม่ และลูกสาวตามการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์หญิงชาวจีนในวรรณกรรมไทยที่มีมาก่อนที่ตัวละครหญิงชาวจีนมักถูกนำเสนอให้มีสถานะรอง ผลวิจัยในครั้งนี้มีความต่างจากงานของ Zarchi (2011) เรื่อง หญิงเชื้อสายจีนในนวนิยายไทย: การต่อรองแห่งอัตลักษณ์เพศสภาวะและการเปลี่ยนรุ่นที่กล่าวถึงการเกิดขึ้นของชนชั้นกลางไทยจีนทำให้อัตลักษณ์หญิงจีนเปลี่ยนไปส่งผลให้ลูกสาวได้รับการยอมรับมากขึ้น แต่จากการศึกษานวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์เรื่อง *ทานตะวัน* ควบคู่กับมโนทัศน์เกี่ยวกับ “สถานที่” และ “พื้นที่”กลับพบว่าตัวละครหลีส่วงซึ่งเป็นลูกสาวคนจีนที่มีฐานะมั่นคงก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยแม้จะมีอำนาจจากทุน นวนิยายเรื่อง *ทานตะวัน* นับเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่แสดงให้เห็นการใช้อำนาจผ่านทุนและพื้นที่เพื่อยืนยันอัตลักษณ์จีนในตัวละครผู้หญิงชาวจีนที่เป็นลูกสาวแต่ก็มิได้เป็นขอบเขตของวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว

นอกจากการเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้หญิงจีนในวรรณกรรมทศวรรษ 2530 ผลวิจัยในบทความเรื่องนี้จะนำเสนอให้เห็นว่าความหมายของอัตลักษณ์จีนมิได้มีลักษณะตายตัวตามชาติกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเท่านั้น แต่ความหมายของอัตลักษณ์มีความเป็นพลวัตและมีลักษณะของกระบวนการในการต่อรองอำนาจของปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนเพื่อยืนยันอัตลักษณ์ตนเองผ่านพื้นที่นวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ในฐานะพื้นที่ทางวัฒนธรรมซึ่งมีความต่างจากวิทยานิพนธ์ของสุชาวดี เกษมณี (2555) ศึกษาอัตลักษณ์จีนในตัวบทวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีและสารคดีช่วง พ.ศ. 2510-2550 ภายใต้แนวคิดปฏิฐานนิยม (positivism) เป็นการสะท้อนความเป็นจริงจึงส่งผลต่อข้อสรุปของอัตลักษณ์จีนในวรรณกรรมไทยที่มิได้แสดงถึงความเป็นพลวัตและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในกระบวนการต่อรองอำนาจเพื่อยืนยันอัตลักษณ์

ผลการวิจัยในครั้งนี้ถือเป็นการจุดประกายให้เกิดการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของพื้นที่และสถานที่กับการต่อรองอำนาจของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยที่ผ่านมาแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาพื้นที่กับกลุ่มชาติพันธุ์จีน แต่เป็นไปในลักษณะของพื้นที่ทางกายภาพที่แสดงความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชุมชนจีนในประเทศไทยรวมทั้งชุมชนชาวจีนในฐานะฉากสถานที่ที่เป็นองค์ประกอบบันเทิงคดี เช่น วิทยานิพนธ์ของพัชรี วราศรัย (2537) ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมายังมิได้ตั้งคำถามถึงความหมายของพื้นที่ทางสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจอยู่เบื้องหลังซึ่งส่งผลต่อการต่อรองอำนาจระหว่างชาติพันธุ์ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาความหมายพื้นที่กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในวรรณกรรมไทยเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจเบื้องหลังการสร้างตัวบทต่อไป รวมทั้งเป็นการยืนยันว่าแนวทางการวิจัยและผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปขยายผลต่อและเปิดมุมมองในการศึกษานวนิยายโรมานซ์ อัตลักษณ์ไทย-จีน และคนจีนในวรรณกรรมไทยให้ลุ่มลึกต่อไปได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยสามารถนำไปเพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับชาวจีนในวรรณกรรมไทยได้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความต่างกับผลการศึกษาที่มีมาก่อนเกี่ยวกับชาวจีนในวรรณกรรมไทยที่ส่วนใหญ่มักมีภาพเหมารวมกลุ่มชาวจีนที่อยู่ภายใต้แนวคิดวรรณกรรมสะท้อนสังคมหรือกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย นอกจากนี้สามารถเป็นแนวทางในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในวรรณกรรมไทยเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจเบื้องหลังการสร้างตัวบทได้ต่อไป

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในอนาคตอาจศึกษาพื้นที่กับการเมืองวัฒนธรรมจากนวนิยายโรมานซ์ชาติพันธุ์ ทั้งในบริบทสังคมไทยและในบริบทข้ามชาติเพื่อทำความเข้าใจการเมืองวัฒนธรรมที่ผูกพันกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มซึ่งมีพลวัตผูกผันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการแสดงออกทางวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา

รายการอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2557). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา.* ภาพพิมพ์.

กิติยา วิทยาประพัฒน์. (2555). *สถานภาพและบทบาทสตรีในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายไทยแนวชีวิตครอบครัว ปี พ.ศ. 2538-2546.* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2559). *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มติชน.

ธานีวัฒน์ บุญโต. (2542). *ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของหยก บูรพา.* [ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

นัทธนัย ประสานนาม. (2553). รอยวสันต์ ของยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง: การเขียนอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ของผู้หญิงกวางตุ้งพลัดถิ่น. *วารสารภาษาและหนังสือ*, *41*, 127-170.

นัทธนัย ประสานนาม. (2559). ศัตรูที่รัก: คุณค่าสงครามกับสงครามคุณค่าในคู่กรรมของทมยันตี. ในสุรเดช โชติอุดมพันธ์ (บรรณาธิการ), *ถกเถียงเรื่องคุณค่า* (หน้า 445-508). วิภาษา.

พัชรี วราศรัย. (2537). *นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย.* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

เพ็ญนภา หมอนสอาด. (2550). *ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533.* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

ว.วินิจฉัยกุล. (2539). *ทานตะวัน.* ดอกหญ้า.

ศุภมณฑา สุภานันท์. (2554). พื้นที่ เวลา อัตลักษณ์ และการสร้างความหมายทางสังคม. *วารสารนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, *29*(3), 186-204.

เสนาะ เจริญพร. (2548). *ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคฟองสบู่.* มติชน.

สุชาวดี เกษมณี. (2555). *วรรณกรรมไทยที่สะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทย.* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].

Barker, C., & Jane, E. A. (2016). *Cultural studies: Theory and practice* (5th ed.). Sage.

Jordan, G., & Weedon, C. (1995). *Cultural politics: Class, gender, race and the postmodern world*. Blackwell.

Ramsdell, K. (2012). *Romance fiction: A guide to the genre* (2nd ed.). Libraries Unlimited.

Zarchi, M. A. (2011). *Ethnic Chinese women in Thai novels: The negotiation of identity, gender and generational transitions*. [Doctoral dissertation of Thai Studies, Chulalongkorn University].

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University